

Hvidovre, den 21. oktober 2009

Til Folketingets Socialudvalg

Den 1. januar 2009 blev Borgerstyret Personlig Assistance (BPA) en mulighed for borgere med hjælpebehov. BPA gav bl.a. borgeren retten til at vælge, hvem der skulle varetage arbejdsgiveropgaven for de hjælpere, som borgeren indtil da selv skulle være både arbejdsgiver og arbejdsleder for.

Var borgeren i stand til at udfylde begge funktioner, skulle det stadig være muligt, men for alle dem, som fandt opgaverne som arbejdsgiver tyngende oven i en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, var BPA udtryk for en frisættelse for dette ansvar.

Lovforslaget om BPA blev ledsaget af følgende bemærkninger:

Det er hensigten, at 50 pct. af de eksisterende modtagere to år efter forslagens gennemførelse har overdraget arbejdsgiveransvaret til andre. Det er samtidig målsætningen, at 90 pct. af nye modtagere har deltaget i et kursus om opgaver og ansvar i forbindelse med en BPA-ordning, og endelig er det målsætningen, at mindst 75 pct. af borgere med en sådan ordning oplever, at forslaget har gjort det nemmere at modtage hjælp i denne form.

10 måneder efter lovens ikrafttræden er vi meget langt fra målet – der skal løbes meget stærkt, hvis målsætningerne skal nås - og måske endnu længere fra opfyldelsen af ét af delmålene end nogensinde.

Det er ikke blevet nemmere at være borger med en hjælpeordning!

BPA's vej fra lovforslag til virkeliggørelse i landets kommuner har været lang og stenet, og LOBPA forventer, at loven i visse kommuner vil opnå at fejre 1 års jubilæum, uden at BPA bestemmelserne en eneste har gang har været anvendt.

Undskyldningerne er mange: Der har manglet en bekendtgørelse, der mangler fortsat en vejledning, og der følger ikke tilstrækkeligt med midler med til afholdelse af den ekstra omkostning, som BPA indebærer for den enkelte kommune.

Bedre bliver situationen ikke af, at lovgiverne har sat sig mellem to stole i formuleringen af reglerne for BPA. På den ene side anerkendes det, at der er tale om opgaver, som løses på det private arbejdsmarked, hvor løndannelsen er en anden end på det offentlige arbejdsmarked, på den anden side skal omkostningen (som minimum) tage udgangspunkt i lønnen for sammenlignelige grupper – som så i praksis defineres som en løn, der svarer til lønnen iht. en overenskomst på det offentlige område indgået mellem KL og FOA.

På den ene side ønskes der ordnede forhold for de ansatte hjælpere, herunder barns 1. og 2. sygedag, løn under barsel, løn under sygdom etc., svarende til forhold, som på arbejdsmarkedet forhandles via en overenskomst, på den anden side ønsker lovgiver ikke at diktere anvendelsen af overenskomster, som er indgået med handicaphjælperne for øje, eller for den sags skyld at indføre andre sædvanligt forekommende rettigheder som den 6. ferieuge.

Og endelig må omkostningerne maksimalt udgøre et beløb, der svarer til kommunalbestyrelsens gennemsnitlige langsigtede omkostninger til levering af hjælp efter servicelovens § 83, ledsagelse efter servicelovens § 97 og afløsning og aflastning efter servicelovens § 84, mens kun det kommunale serviceniveau og et lønniveau for sammenlignelige grupper danner bundgrænsen for, hvor minimalt kommunerne kan udmåle.

Det er det minefelt borgerne skal agere i, når de får en BPA udmåling fra deres respektive kommuner. Hver kommune skal udarbejde et budget, som viser, hvordan tilskuddet er beregnet, og det er så op til den enkelte borger at påvise, at budgettet ikke lever op til lovgivers krav. Det er i sig selv en umulig opgave at løfte for den enkelte. Meget få kommuner har i øvrigt lavet et budget over omkostningerne, så også af denne årsag er en efterprøvelse af forudsætningerne mere end almindelig svær at foretage.

Sideløbende med dette scenarie kræver hjælperne at få udbetalt den forbedrede løn, som de er blevet lovet så længe, men som borgerne ikke kan give dem, før den enkelte kommune har færdiggjort en udmåling. En udmåling, som kun i nogle tilfælde kan indfri løfterne om denne højere løn.

Og når borgeren endelig har fået tildelt sit udmålte tilskud, skal borgeren finde en udbyder, som vil udføre arbejdsgiveropgaven inden for det tildelte beløb. Også her viser kommunerne mange kreative løsninger. Kraftigt understøttet af en budgetvejledning fra KL udstyres borgeren i nogle tilfælde med et så ringe beløb, at der ikke er noget alternativ til fortsat selv at være arbejdsgiver.

Borgeren får dermed stik imod hensigten ikke noget reelt valg. Hverken mellem at beholde arbejdsgiveransvaret eller overdrage det eller mellem flere udbydere.

Et valg, som ellers er blevet udtrykt i både bemærkningerne til det oprindelige lovforslag og i betænkningen til tillægsloven som følger:

Udvalget forudsætter, at borgeren økonomisk får en reel mulighed for at overdrage arbejdsgiveransvaret og en reel valgmulighed mellem private og borgerstyrede udbydere af ydelsen. Lovforslaget og den tilhørende bekendtgørelse er en udmøntning af den permanente bevilling, som satspuljepartierne har afsat i satspuljeaftalen for 2009.

BPA området har stor betydning for den enkelte borger. Men BPA er også udtryk for et marked, hvor der ikke er særlige krav til udbydere, og hvor der i mange år har eksisteret allehånde kreative alternativer til det, som nu er blevet lovfæstet. Det betyder til gengæld også, at det kan være svært for en borgerstyret forening som LOBPA, som ikke har en stor egenkapital i ryggen, at få fodfæste i et marked med meget kapitalstærke modspillere.

Et borgerstyret alternativ opnås kun, hvis der sker en udmåling til BPA, som afspejler den reelle pris for ydelsen.

Det kommunale landkort viser forskelle i udmålingen til administration (arbejdsgiveropgaven) fra ca. 2 kr. pr. leveret hjælpertime til ca. 26 kr. pr. leveret time. LOBPA anerkender, at der er forskel på det kommunale serviceniveau, og at administrationsomkostninger kan gøres op på mange måder, men en så stor forskel virker usandsynlig, når der tages udgangspunkt i det samme regelsæt. Også her er det svært at gennemskue, hvordan beløbene gøres op, da de færreste kommuner som nævnt laver det budget, de er forpligtet til i henhold til udmålingsbekendtgørelsen.

Selvom borgeren opnår et tilskud til både en rimelig hjælperløn og til administration og dermed et tilskud, der reelt giver mulighed for at afgive arbejdsgiveransvaret til en selvvalgt arbejdsgiver, er der ingen sikkerhed for, at udmålingen står til troende.

Under henvisning til det ufærdige regelsæt gøres udmålingerne midlertidige, vejledende el. lignende, så de med et pennestrøg kan ændres.

De uklare regler er BPA's akilleshæl, fordi de kan tages til indtægt – og bliver det – for en hvilken som helst udmåling og for senere ændringer.

Mange kommuner holder skansen og inkasserer udligningen for merudgifterne ved BPA i mellemtiden, og borgerne venter og afventer, fordi de ser usikkerheden i de mange forbehold. Hjælperne venter på den bedre løn, og bliver hørbart mere frustrerede, som tiden går. Og de borgere, som handler i tillid til en kommunal udmåling, gør det med livet i hænderne, fordi ingen faktisk ved, hvad dette går ud på, og hvor det ender. Og fordi der øjensynligt ikke er nogen regel, der beskytter den enkelte mod at få ændret sin udmåling uvarslet og alene begrundet i det kommunale serviceniveau.

Der hersker retsløse tilstande for den enkelte borger, som uagtet hensigten bag BPA er oppe imod et system (læs: kommunalbestyrelsen og embedsapparatet), som de færreste kan matche, og som – ultimativt – kan afgøre, om en BPA fortsat skal være en mulighed for selvsamme borger.

Og fra at være en mulighed for flere, bliver BPA visse steder muligheden for færre - i denne sammenhæng ressourcestærke borgere - mens de allersvageste - dem, der ikke kan tale deres egen sag - risikerer helt at ryge ud af målgruppen og blive omvisiteret til andre tilbud.

BPA – og LOBPA - blev introduceret som en pendant til de ordninger og organisationer, man længe har kendt i Norge og Sverige. Den daværende velfærdsminister udtrykte det således i sin pressemeddelelse:

"Mange borgere med handicaphjælpeordninger har udtrykt ønske om ikke selv at skulle stå med ansvaret for alle de arbejdsgiverrelaterede opgaver, der opstår, når man ansætter hjælpere. Derfor er jeg meget tilfreds med, at vi med tilskuddet til den nye forening nu kan sikre, at man ikke længere behøver at stå alene med arbejdsgiveropgaverne," siger velfærdsminister Karen Jespersen.

Det er en lovændring vedtaget i foråret 2008, der gør det muligt for borgere med en hjælperordning efter servicelovens §§ 95 og 96 at overdrage opgaverne med at ansætte hjælpere til en pårørende, en forening eller et privat firma. I Norge og Sverige har man lignende foreninger der påtager sig disse opgaver for mennesker med handicap.

I Norge og Sverige er man øjensynligt også rede til at sikre det økonomiske grundlag for at tilbyde BPA, både hvis udbyderne har afsæt i en nonprofit og borgerstyret profil, og hvis udbuddet tager afsæt i profitmaksimering. Valget mellem den borgerstyrede hhv. den udelukkende forretningsbaserede udbyder tilbydes langt fra alle i Danmark.

I stedet for en ordning, der frisætter den enkelte borger, har vi fået en ordning, som ikke virker efter hensigten, og hvor borgerne mødes med et stort bureaukrati, som hverken de eller de bevilgende myndigheder kan gennemskue. Og et regelsæt, hvor omkostningerne ved BPA i stedet for at give flere adgang til et uafhængigt liv bliver en hindring – både for dem, der allerede havde en hjælpeordning, og for dem, der havde fået muligheden stillet i udsigt.

Der er blevet længere til et ligeværdigt liv med mindre administrativt bøv.

Så der er lang vej igen. Til det frie valg og til et ligeværdigt liv. LOBPA håber, at der også til den tid vil være en borgerstyret forening som alternativ til de private udbydere, og at Danmark ikke skal være det eneste land i Norden, som ikke kan tilbyde den borgerstyrede løsning.

For yderligere information kan følgende kontaktes:

LOBPAs formand, Janne Sander, telefon 36 16 85 41 (bedst mellem 11 og 17), og LOPBAs direktør, Jette Nielsen, 36 35 96 35 eller 23 24 30 12.

Med venlig hilsen

Jette Nielsen | Direktør
Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
T: 70 12 30 12
D: 36 35 96 35
@: jn@lobpa.dk
www.lobpa.dk